

DEMOCRATIEVERKLARING

Wij werken aan een sterke lokale democratie

Deze democratieverklaring is onderdeel van het nieuwe coalitieakkoord. Hiermee geeft het nieuwe gemeentebestuur aan dat ze de komende vier jaar de lokale democratie gaat beschermen, versterken en vernieuwen. Omdat het nodig is.

De democratieverklaring bestaat uit een aantal beloften of uitgangspunten. Kies de punten die het best passen bij uw gemeente. Hieronder geven we 20 opties:

1. Wij versterken de kwaliteit van onze lokale democratie door zelf een voorbeeld te zijn van democratische gezindheid, onze lokale democratische infrastructuur (instellingen en gedrag) te verbeteren en de participatie van burgers te vergroten.
2. Wij staan, op onze plek in het staatsbestel, pal voor de principes van onze democratische rechtsstaat, zoals de vrijheden van meningsuiting, vereniging en godsdienst, gelijke toegang tot het recht en bescherming van minderheden.
3. Wij gaan ervan uit dat alle burgers gelijkwaardig zijn en in principe in staat zijn – en moeten worden gesteld - om hun kennis, ervaringen en kunde in te brengen in de ontwikkeling van onze gemeente.
4. Wij werken vanuit een sterk democratisch ethos, dat wil zeggen dat wij iedereen met respect zullen bejegenen, open staan voor andere opvattingen dan de onze en transparant zullen zijn in ons handelen.
5. Wij treden in overleg met onze gemeenteraad over de manieren waarop wij haar zo goed mogelijk kunnen faciliteren in haar taakinvulling.
6. Wij respecteren de onafhankelijke instituties in onze gemeente, zoals de rekenkamer en de ombudsfunctie, en nemen hun suggesties voor verbetering van beleid in principe over.
7. Wij garanderen en ondersteunen onafhankelijke lokale journalistiek als onmisbare bijdrage aan het goed functioneren van onze lokale en regionale democratie.
8. Wij willen de participatie van burgers versterken en organiseren daartoe een burgerberaad over onder meer het participatiebeleid en het versterken van het democratisch ethos/burgerschap.

9. Wij experimenteren (in het kader van de nieuwe participatieverordening) met nieuwe vormen van participatie om de inbreng van in het bijzonder praktisch opgeleide burgers te vergroten.
10. Wij houden ons aan de criteria voor goede participatietrajecten: heldere politieke kaders, duidelijke invloedruimte, goede informatie, tijdige betrokkenheid, inzicht in het proces en terugkoppeling van de uitkomsten.
11. Wij versterken de kracht van onze gemeenschap door initiatieven van burgers in hun wijken en dorpen te ondersteunen, bijvoorbeeld door dorps/wijkbudgetten, een burgerbegroting en het uitdaagrecht op te nemen in de participatieverordening.
12. Wij nemen in ons inkoop- en contracteerbeleid eisen op over de participatie van burgers in welzijns- en zorginstellingen, die immers voor het dagelijks leven van onze (kwetsbare) burgers van groot belang zijn.
13. Wij investeren in publieke ruimtes voor gemeenschapskracht zoals bibliotheken, dorpshuizen en wijkcentra. Maar ook huizen van actief burgerschap waar actieve burgers ideeën en initiatieven kunnen ontwikkelen en uitwisselen.
14. Wij vieren op 15 september met een grote diversiteit van activiteiten de jaarlijkse Internationale Dag van de Democratie om de kennis van de lokale democratie en het democratisch ethos van burgers te versterken.
15. Wij stimuleren de opzet van een breed samengestelde klankbordgroep van burgers die met ons de participatie van burgers stimuleert en ons daarover adviseert.
16. Wij nemen het initiatief voor een burgeraudit (burgers evalueren onderdelen van het gemeentelijk beleid), te beginnen met het participatiebeleid, bij voorkeur in afstemming met een onderzoek van onze rekenkamer.
17. Wij evalueren na twee jaar de staat van onze lokale democratie met de gemeenteraad en een representatieve vertegenwoordiging van burgers.
18. Wij staan open voor contacten met burgers, via onder meer een wekelijks spreekuur, de functie van wijk/dorpswethouder, mailcontact, een portefeuillehouder participatie en thematische informatie- en bijpraatsessies.
19. Wij bevorderen rechtszekerheid voor onze burgers door meer bekendheid te geven aan, en de toegankelijkheid te vergroten van, onze klachten- en bezwaarprocedures.
20. Wij zullen ervoor waken dat wij ons niet als regenteske bestuurders zullen gedragen die zich louter op de opvattingen van experts en ambtenaren baseren en daarbij de kennis en inbreng van burgers negeren.

Toelichting Democratieverklaring

Erosie van de democratie?

De situatie in de wereld geeft veel mensen een onveilig gevoel. Denk aan het uiteenvallen van de internationale rechtsorde, de opkomst van autoritaire regimes en het falen van overheden in het oplossen van grote maatschappelijke kwesties. Veel burgers voelen zich sociaaleconomisch onzeker (komt mijn bestaanszekerheid in gevaar?), cultureel onbehaaglijk (hoe gaan we met elkaar om in een diverse maatschappij?) en politiek onmachtig (hoe kan ik nog invloed uitoefenen op mijn levensomstandigheden?).

Onze democratie lijkt aan erosie onderhevig, door een groeiend wantrouwen in de overheid, twijfels over het functioneren van politiek en instituties en het afhaken van groepen burgers. Veel Nederlanders (vooral praktisch opgeleiden) ervaren niet dat de overheid er voor hen is en hebben niet de beleving dat zij invloed op het beleid hebben. Wij zijn het als burgers ook niet meer eens over wat democratie inhoudt: ligt het primaat bij de wil van de meerderheid van het volk of bij rechtsstatelijke regelingen?

Ook is er sprake van een 'diplomademocratie' waarin de waarden en belangen van hoog opgeleiden onevenredig het publieke debat en de beleidsagenda's bepalen. Daarmee wordt de gelijkwaardigheid van alle burgers, kern van de democratie, aangetast. In het publieke debat overheerst het denken in wij-zijtermen, in afgezonderde identiteiten, waarbij men het eigen gelijk verabsoluteert en elkaar moreel de maat neemt en veroordeelt. Deze ontwikkelingen zijn voor ons als college aanleiding voor bezinning op onze lokale democratie.

Positieve ontwikkelingen

Gelukkig zijn er positieve ontwikkelingen, vooral in gemeenten. Burgers voelen zich meer verantwoordelijk voor de leefbaarheid van hun buurt en starten initiatieven op het gebied van onder andere klimaat, sociaal gebied en energie. Ook groeit bij burgers en overheden, zo blijkt uit boeken, enquêtes en interviews, het besef dat onze democratie niet vanzelfsprekend is, dat er elke dag voor moet worden gestreden. De samenleving verandert, de democratie verandert mee: democratie vergt permanent onderhoud, ook in onze gemeente.

Onze democratie is een unieke staatsvorm: gelijkwaardige burgers bepalen gezamenlijk op democratische manieren (vreedzaam, op basis van argumenten) de inrichting van de samenleving en de koers van het beleid. Een vitale democratie vraagt daarom om een sterk democratisch ethos bij alle betrokkenen; van bestuurders, ambtenaren en burgers. Bevorderen van dat democratisch ethos is ook een voornemen van het nieuwe kabinet (zie coalitieakkoord). Wij zien een sterke maatschappelijke democratie van betrokken en actieve burgers (in verenigingen en initiatieven) als onmisbare basisvoorwaarde voor de representatieve democratie (van politieke partijen, gemeenteraad en instituties).

Als nieuw college voelen wij de urgentie - en hebben wij de sterke motivatie - om erosie van de democratie in onze gemeente tegen te gaan. Wij sluiten aan bij de kracht van onze lokale gemeenschappen. Wij willen onze lokale democratie versterken door (1) zelf als bestuurders het voorbeeld te geven in democratisch gedrag, (2) onze lokale democratische infrastructuur (van instanties en spelregels) te versterken en (3) de participatie van onze burgers te vergroten.

Voorbeeldfunctie en initiatieven

Wij willen als nieuw college zelf het goede voorbeeld geven in democratisch gedrag. Als bestuurders spreken wij daarom de intentie uit om vanuit een krachtig democratisch ethos te werken en ons niet als technocratische regenten te gedragen. Wij staan open voor diverse ervaringen en ideeën uit de samenleving en zullen niet dogmatisch vanuit beleidskaders handelen. Wij respecteren de gemeenteraad, waarderen de onafhankelijkheid van instanties (rekenkamer, ombudsman) en stellen burgers in staat om te participeren.

Een gezonde democratie leeft immers bij zowel moedige bestuurders als bij sterke tegenmacht van onafhankelijke instanties en participerende burgers. Wij willen graag met de gemeenteraad bespreken hoe zij haar positie wil versterken. Bijvoorbeeld doordat wij meerdere beleidsscenario's aanbieden, door uitbreiding van de griffie en door meer invloed op regionaal beleid. De onafhankelijkheid van de rekenkamer en de ombudsman is verzekerd en wij nemen hun adviezen in principe over. Ook investeren wij in onafhankelijke lokale journalistiek.

De participatie van onze burgers (meedoen, meedenken en meebeslissen) gaan wij tal van manieren versterken zodat ieder tot zijn recht komt, een zinvolle bijdrage kan leveren aan de samenleving en het gevoel krijgt dat hij ertoe doet. Onder meer door het participatiebeleid (uitmondend in een nieuwe participatieverordening) samen met hen op te stellen, diverse vormen van participatie te gebruiken, burgerinitiatieven te faciliteren en de invloed van burgers op ontwikkelingen in hun wijken en dorpen te vergroten.

Een beroep op democratisch ethos

Als nieuw college doen wij vanuit een besef van urgentie een beroep op alle betrokkenen – gemeenteraadsleden, burgers, ambtenaren – om samen onze lokale democratie sterk en vitaal te maken. Het uitgangspunt van democratisch burgerschap is immers dat ieder, ongeacht afkomst, opleiding of sekse, beschikt over kennis, kunde of ervaringen waarmee hij een bijdrage kan leveren aan onze democratische samenleving.

Onze democratie heeft revitalisering nodig, ook omdat de kennis van de democratische rechtsstaat onder veel burgers beperkt is. Wij sluiten daarom aan op het voornemen van het nieuwe kabinet om het democratisch ethos te bevorderen. In samenspraak met bibliotheek, maatschappelijke organisaties, en uiteraard betrokken burgers, stellen wij een actieplan op om de maatschappelijke democratie en democratisch burgerschap van onze inwoners te vergroten.

Ons ideaal is dat elke burger zich in onze gemeente gezien, gehoord en gekend voelt en in staat is – binnen het kader van een krachtige democratische infrastructuur - tot een betekenisvolle bijdrage aan de democratische samenleving. Dan zal onze lokale samenleving niet 'bezeten' zijn door onzekerheid, onbehagen en onmacht, maar een positieve gemeenschap van gelijkwaardige burgers. U kunt ons, als uw bestuurders in de komende jaren, op deze ambitie aanspreken.

Een democratieverklaring is onderdeel van het nieuwe coalitieprogramma; het kan als preambule of bijlage worden toegevoegd. Hiermee geeft het gemeentebestuur een signaal naar de bewoners: wij zijn een democratische gemeente en bestrijden antidemocratisch sentiment. De democratieverklaring is een voorstel van de Lokale Democratie Coalitie.

Lokale Democratie Coalitie – voor een Lokale Democratie Agenda 2026-2030 en meer praktische informatie over vernieuwing lokale democratie, zie www.lokaledemocratiecoalitie.nl

Democratische Hulp Bij Onderhandelingen – voor tips, suggesties en advies van experts over versterking van de lokale democratie: bel 085-3031046 (gratis), zie www.dhbo.nl